

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพราะจะช่วยอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทางสังคม และเพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวิถีชีวิตของชาวมลาบรี ตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่านได้อย่างชัดเจน และในวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ชาวมลาบรีที่อาศัยอยู่ในบริเวณตำบลแม่ชะนิง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรสำหรับการวิจัย ดังนั้นจึงได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์ ผู้วิจัยเลือกจาก 2 วิธี คือ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ (Accidental Random Sampling) รายละเอียดดังนี้

- เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 ราย
- ประชาชนชาวมลาบรี ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ จำนวน 10 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

2.1 แบบบันทึก (Field Note) แบบบันทึกหรือแบบจดบันทึก ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะช่วยป้องกันการหลงลืม โดยใช้สำหรับบันทึกเพื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ ระหว่างดำเนินการวิจัย

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) แบบสัมภาษณ์ลักษณะนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เคร่งครัดในการตั้งคำถาม แต่ผู้วิจัยจะมีการตั้งคำถามหลักเอาไว้ แต่ในสัมภาษณ์จะไม่เรียงคำถาม หรือในบางครั้งก็ถามนอกเหนือจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ แต่ก็จะไม่เกินขอบเขตความต้องการในการศึกษาวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการลงพื้นที่กรณีศึกษาในครั้งแรกแล้วนำมาประมวลเพื่อตั้งเป็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจะมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

2.3 แบบสังเกต (Observation) การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แบบสังเกต โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation)

2.5 แผนที่ภูมิประเทศ ที่แสดงที่ตั้งของชุมชนกรณีศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอน และวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนต่างๆ ตามขั้นตอนต่างๆ เอาไว้ดังนี้

3.1 การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์มลาบรี ในพื้นที่ประกอบไปด้วย

1. เอกสารชั้นต้น (Primary Source) ได้แก่ เอกสารท้องถิ่น หนังสือทางราชการ
2. เอกสารชั้นรอง (Secondary Source) ได้แก่ เอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์ชุมชน หนังสือประวัติจังหวัด ตำรา และงานวิจัย

3.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Studies) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาศัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในภาคสนามเป็นหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตาม

แบบประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากความทรงจำของบุคคลหรือกลุ่มตัวอย่างและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีการนี้ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กรณีศึกษา โดยใช้สัมภาษณ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนมลาบริในพื้นที่กรณีศึกษา ตั้งแต่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

2) การสังเกต ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการสังเกต 2 รูปแบบ ดังนี้

2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปยังชุมชนที่ใช้เป็นกรณีศึกษา เพื่อสังเกต ซักถาม สภาพต่างๆ ไปของวิถีชีวิตของชาวมลาบริในหมู่บ้าน

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง ขณะเดียวกันจะซักถามและจดบันทึกข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติมอย่างละเอียดมากขึ้น

4. การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารข้อมูลทั้งเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิจากแหล่งต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และนำข้อมูลจากการบันทึกในขั้นตอนของการลงพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งแรกมาวิเคราะห์ และตั้งเป็นคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังนี้

2.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มานั้นว่าถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งที่พิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งข้อมูล เวลา สถานที่ และแหล่งบุคคลที่มีความต่างกัน แต่ได้ข้อมูลที่ตรงกัน

2.2 การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นก็จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภท หรือแบ่งไปตามหมวดหมู่ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ สังเกต และการสนทนากลุ่มย่อย นำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลักด้วยการแยกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description)

